YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

21 päivänä helmikuuta 2002 *

Asiassa C-416/98,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. B. Wainwright ja O. Couvert-Castéra, avustajinaan avocat M. Bra, ja dikigoros K. Kapoutzidou, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Nea Energeiaki Technologia EPE, kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajanaan dikigoros G. Papacharalampous,

vastaajana,

jossa komissio vaatii EY:n perustamissopimuksen 181 artiklan (josta on tullut EY 238 artikla) nojalla nostamassaan kanteessa, että sille on palautettava ennakko, jonka se oli maksanut vastaajalle Kean saari -nimisen tuulienergiaa koskevan kokeiluhankkeen toteuttamista ja koekäyttöä koskevan sopimuksen yhteydessä, jonka tarkoituksena oli pystyttää tuuliturbiini eräälle Kreikan saarelle,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja N. Colneric sekä tuomarit V. Skouris, (esittelevä tuomari) ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan komission, asiamiehenään P. Panayotopoulos, avustajanaan M. Bra, ja Nea Energeiaki Technologia EPE:n, edustajanaan G. Papacharalampous, 8.3.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 31.5.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisöjen tuomioistuimeen 20.11.1998 toimittamallaan kannekirjelmällä, joka on annettu vastaajalle tiedoksi 11.12.1998, nostanut EY:n perustamissopimuksen 181 artiklan (josta on tullut EY 238 artikla)

nojalla kanteen, jossa komissio vaatii, että Nea Energeiaki Technologia EPE -niminen yhtiö (jäljempänä NET) on velvoitettava palauttamaan komissiolle 13 800 000 Kreikan drakman (GRD) suuruinen summa 24 382 218 GRD:n suuruisine sopimusperusteisine korkoineen eli yhteensä 38 182 218 GRD sekä maksamaan Kreikan lainsäädännön mukaista viivästyskorkoa laskettuna siitä kun kanne on annettu tiedoksi NET:lle siihen saakka, kunnes koko sen velka on maksettu, tai ainakin Euroopan investointipankin (jäljempänä EIP) soveltaman korkokannan mukaista viivästyskorkoa kanteen nostamisesta lukien siihen saakka, kunnes NET on maksanut koko velan.

Tosiseikat ja asiaa koskevat oikeussäännöt

2 NET on Kreikan oikeuden mukaan perustettu rajavastuuyhtiö, jonka toimialaan kuuluu vaihtoehtoista energiaa koskevien järjestelmien tutkiminen ja valmistaminen sekä julkisiin tarjouskilpailuihin osallistuminen.

3 Euroopan talousyhteisö, jota edusti komissio, teki vuonna 1985 NET:n kanssa tukea koskevan sopimuksen, jolle annettiin numerot WE 131/83 ja WE 72/84 (jäljempänä sopimus). Sopimus laadittiin englanninkielisenä ja komissio allekirjoitti sen viimeiseksi 15.7.1985. Sopimus tehtiin esittelyhankkeille vaihtoehtoisten energialähteiden käytön, energiansäästön ja hiilivedyn korvaamisen alalla myönnettävästä taloudellisesta tuesta 11 päivänä heinäkuuta 1983 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1972/83 (EYVL L 195, s. 6), sellaisena kuin se on muutettuna 23.7.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2126/84 (EYVL L 196, s. 4), ja teollisille kokeiluhankkeille ja esittelyhankkeille kiinteiden polttoaineiden nesteyttämisen ja kaasuunnuttamisen alalla myönnettävästä taloudellisesta tuesta 11 päivänä heinäkuuta 1983 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1971/83 (EYVL L 195, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 23.7.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2125/84 (EYVL L 196, s. 3), tarkoitettujen hankkeiden yhteydessä.

Sopimus

4 Sopimuksen 1 artiklan ja liitteessä I olevan A luvun 1 kohdan mukaan NET sitoutui toteuttamaan komission myöntämän taloudellisen tuen avulla Kean saari -nimisen hankkeen, jonka tarkoituksena oli pystyttää 300 kW:n tuuliturbiini eräälle Kreikan saarelle, varmistaa tämän järjestelmän koekäyttö kahden vuoden ajan ja luovuttaa se tämän jälkeen käyttäjille.

5 Sopimuksen 3 artiklan mukaan yhteisön taloudellinen tuki oli 40 prosenttia hankkeen todellisista komission tarkastamista ja hyväksymistä kustannuksista, kuitenkin enintään 46 000 000 GRD ilman arvonlisäveroa.

6 Sopimuksen liitteessä I olevan A luvun 2 kohdassa olevan hankkeen toteuttamista koskevan aikataulun mukaan tuuliturbiinin valmistuksen piti alkaa 1.6.1985 ja sen piti olla valmis 1.1.1986 mennessä, jolloin järjestelmän koekäytön piti alkaa. Koekäytölle oli varattu kaksi vuotta, ja hanke piti luovuttaa kaupallista käyttöä varten 1.4.1988.

7 Sopimuksen liitteessä II olevan I luvun, jonka otsikkona on "Maksutavat", 1 kohdan a alakohdan ensimmäisen ja toisen luetelmakohdan mukaan komission piti maksaa NET:lle 30 päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta 13 800 000 GRD ennakkoa, joka vastasi 30:tä prosenttia kyseiselle tuuliturbiinihankkeelle myönnetyn tuen enimmäismäärästä. Tämän viimeksi mainitun määräyksen mukaan ennakkoa korkoineen voitiin käyttää vain hankkeen toteuttamiseen.

8 Lisäksi sopimuksen liitteessä II olevan I luvun 1 kohdan c alakohdan toisen luetelmakohdan mukaan rahoitustukena maksetut summat kuuluvat sopimuspuolelle lopullisesti vasta loppuselvityksen ja menoja koskevan selvityksen tultua hyväksytyiksi.

9 Sopimuksen 8 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Komissio voi aina purkaa sopimuksen, mikäli sopimuspuoli ei täytä jotakin sopimusvelvoitettaan, ilmoitettuaan purkuperusteesta saantitodistuksella varustetulla kirjatulla kirjeellä, jos tätä velvoitetta ei ole täytetty kuukauden kuluessa ilmoituksesta. Sopimus voidaan purkaa, mikäli sopimuspuoli antaa taloudellisen tuen saamiseksi vääriä tietoja ja sen voidaan katsoa olevan niistä vastuussa. Tällaisessa tapauksessa sopimuspuolen on välittömästi palautettava komissiolle tämän maksama taloudellinen tuki edellä mainitun kuukauden määräajan päättymisestä lukien laskettavine korkoineen. Korkokantana on Euroopan investointipankin sinä päivänä soveltama korko, jona komissio teki päätöksen tuen myöntämisestä kyseistä hanketta varten."

10 Lisäksi sopimuksen 9 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Kumpikin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen noudattamalla kahden kuukauden irtisanomisaikaa, mikäli liitteessä I yksilöidyn työohjelman jatkamiselle ei enää ole edellytyksiä esimerkiksi hanketta koskevien ennakoitavissa olevien teknisten tai taloudellisten vaikeuksien takia tai siksi, että hankkeen arvioidut kustannukset on olennaisesti ylitetty. Tällaisessa tapauksessa komissio voi vaatia, että maksettu tuki palautetaan kokonaan tai osittain sopimuksen irtisanomispäivästä lukien laskettavine korkoineen, jos hankkeella on sopimuksen irtisanomiseen mennessä saatu kaupallisesti käyttökelpoisia tuloksia. Korkokantana on Euroopan investointipankin sinä päivänä soveltama korko, jona komissio teki

päätöksen tuen myöntämisestä kyseistä hanketta varten. Tuen palauttaminen suoritetaan liitteessä II olevien 2.1 ja 2.2 kohdan mukaisten menettelyjen mukaisesti."

11 Sopimuksen 13 artiklassa täsmennetään, että Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on yksin toimivaltainen ratkaisemaan sopimuksen pätevyyttä, tulkintaa ja soveltamista koskevat riidat. Sopimuksen 14 artiklan mukaan sopimukseen sovelletaan Kreikan lainsäädäntöä.

Asiaan soveltuva Kreikan lainsäädäntö

12 Kreikan siviililain (jäljempänä siviililaki) 147 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Joka on petoksella saatu tekemään tahdonilmaisu, voi vaatia toimen mitätöimistä. Mikäli tahdonilmaisun kohteena on muu kuin petoksen tekijä, mitätöintiä voidaan vaatia vain, jos tahdonilmaisun kohde tai se, joka sai välittömästi tämän seurauksena oikeuksia, tiesi tai jos hänen olisi pitänyt tietää petoksesta."

13 Siviililain 154 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Oikeustoimen mitätöiminen erehdyksen, petoksen tai uhkausten perusteella tapahtuu oikeuden päätöksellä. Ainoastaan se, joka on erehtynyt tai ollut petoksen tai uhkausten kohteena, sekä tämän oikeudenomistajat voivat vaatia mitätöimistä."

14 Siviililain 155 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Mitätöintikanne on nostettava toista sopimuspuolta vastaan, ja yksipuolisen toimen osalta sitä vastaan, jonka etua toimi välittömästi koskee."

15 Siviililain 157 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Oikeus vaatia mitätöintiä vanhenee kahden vuoden kuluessa oikeustoimen tekemisestä. Mikäli erehdys, petos tai uhkaus ovat jatkuneet toimen tekemisen jälkeen, kahden vuoden määräaika alkaa tällaisen tilanteen päättymispäivästä lukien. Mitätöintikannetta ei missään tapauksessa voida ottaa tutkittavaksi sen jälkeen, kun toimen tekemisestä on kulunut 20 vuotta."

16 Siviililain 340 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Velkojan on esitettävä erääntynyttä suoritusta koskeva vaatimuksensa velalliselle oikeusteitse tai oikeudenkäynnin ulkopuolella esitettävällä maksukehotuksella."

17 Siviililain 345 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Velkoja voi rahavelan takaisinmaksua vaatiessaan vaatia laillista tai oikeustoimessa määrättyä viivästyskorkoa ilman, että hänen täytyy todistaa kärsineensä

vahinkoa. Velkoja, joka voi lisäksi todistaa kärsineensä muuta vahinkoa, voi vaatia tämän korvaamista, ellei laissa toisin säädetä."

18 Siviililain 346 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Rahavelan velallisen on maksettava laillista korkoa, vaikka kyse ei ole velallisen viivästyksestä, tuomioistuimessa tehdyn erääntynyttä velkaa koskevan vaatimuksen tiedoksiantamisesta lukien."

Yhteenveto tosiseikoista

19 Komissio maksoi NET:lle 16.7.1985 sopimusmääräysten mukaisesti 13 800 000 GRD:n suuruisen ennakon. Mitään sopimuksen liitteessä I määrätyistä hankkeen toteuttamisvaiheista ei ole toteutettu.

20 Komissio vaati NET:tä lukuisia kertoja sopimuksen allekirjoittamispäivästä vuoteen 1988 asti aloittamaan määrätyt työt. NET ilmoitti, että työt alkaisivat välittömästi.

21 Komissio totesi 28.11.1988 päivätyssä kirjeessään uudestaan, että hankkeen aloittaminen oli viivästynyt, ja se kehotti NET:tä toimittamaan sille 15.12.1988 mennessä jäljennöksen hankkeen toteuttamista varten tarvittavista luvista, jotka Kreikan viranomaisten piti myöntää, sekä töiden edistymistä koskevan selvityksen.

22 Koska komissiolle ei ollut toimitettu mitään tietoja, se ilmoitti NET:lle 22.2.1989 päivätyllä kirjeellä, että se oli päättänyt soveltaa sopimuksen 8 artiklaa ja että se näin ollen antoi NET:lle yhden kuukauden määräajan noudattaa velvoitteitaan ja että se purkaisi sopimuksen, mikäli näin ei tapahtuisi.

23 Yhden kuukauden määräajan päätyttyä komissio laati 17.5.1989 maksukehotuksen. Koska tätä laskua ei maksettu, se vaati 23.1.1990 päivätyllä kirjatulla kirjeellä NET:tä maksamaan velan kahden viikon määräajassa.

24 NET vastasi komission 22.2.1989 päivättyyn kirjeeseen 26.6.1989 päivätyllä kirjeellä ja myönsi, ettei hanketta ollut toteutettu. Se viittasi tämän osalta siihen, että neuvottelut Dimosia Epichirisi Ilektrismoun (julkinen sähkölaitos) ja Naksoksen kunnan (Kreikka) viranomaisten kanssa olivat epäonnistuneet, siihen, että Apeiranthoksen kunnan (Kreikka) vaihtoehtoisten ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisen kokeilukeskus ei ollut noudattanut sitoumuksiaan NET:tä kohtaan, sekä siihen, että Danish Wind Technology -niminen tanskalainen yhtiö, jonka piti valmistaa ja toimittaa tuuliturbiini, oli purkanut sopimuksen, jolla NET:n piti edustaa sitä Kreikassa.

25 Tässä kirjeessä NET ilmoitti myös, että se oli käyttänyt osan komission myöntämästä ennakosta. Se viittasi tämän osalta toimitusjohtajansa P. Frerisin (joka oli allekirjoittanut kirjeen) lukuisiin matkoihin Naksoksen saarelle ja Tanskaan laitteen asianmukaisen pystyttämisen ja hankkeen rahoituksen varmistamiseksi.

26 NET ilmoitti lisäksi samassa kirjeessä komissiolle, että ennakosta oli, sen jälkeen kun siitä oli vähennetty hankkeen aloittamista varten toteutettuihin töihin liittyneet kustannukset, jäljellä 10 000 000 GRD:n suuruinen summa, jonka se oli valmis palauttamaan. Se ehdotti myös, että komissio rajoittaisi vaatimuksensa

mainittuihin 10 000 000 GRD:aan, ottaen huomioon NET:lle aiheutuneet kustannukset, koska sillä ei ollut käytettävissään muita varoja eikä vararahastoja.

27 NET vaati 21.9.1989 päivätyssä täydentävässä kirjeessä uudestaan, että komissio ottaisi huomioon NET:lle hallinnollisista kuluista, matkoista, tutkimuksista ynnä muista aiheutuneet huomattavat menot, ja pyysi, ettei komissio soveltaisi sopimuksen lopettamiseen 8 artiklaa vaan 9 artiklaa ja hyväksyisi kyseiset menot.

28 Komissio suostui NET:n ehdotukseen ja hyväksyi toteuttamansa tarkastuksen jälkeen 11 703 963 GRD:n suuruiset menot. Se laati näin ollen 27.3.1990 maksukehotuksen 9 257 051 GRD:n määrälle 241 500 GRD:n suuruisine pankkikorkoineen eli yhteensä 9 498 551 GRD:lle. Komissio asetti maksua varten määräajan, joka päättyi 15.5.1990.

29 Koska NET ei maksanut 9 498 551 GRD:n summaa määräajassa, komissio kehotti sitä useaan otteeseen maksamaan tämän summan, muun muassa 30.7. ja 10.10.1990 sekä 17.3., 2.8. ja 3.11.1993 päivätyillä kirjeillä. NET vastasi komission 27.3.1990 päivättyyn kirjeeseen 20.11.1990 päivätyllä kirjeellä, jossa se totesi, ettei se taloudellisten vaikeuksien vuoksi kyennyt suorittamaan velkaansa, ja pyysi, että määräaikaa jatkettaisiin vielä vuoden 1991 loppuun. NET vetosi 11.8.1993 päivätyssä kirjeessään uudestaan taloudellisiin vaikeuksiin ja pyysi, että määräaikaa jatkettaisiin vielä ja että sen velan osalta sovittaisiin velkajärjestelystä.

30 Komissio vaati 31.3.1998 päivätyssä oikeudenkäynnin ulkopuolella tekemässään maksukehotuksessa, jolla todettiin velanmaksun tulleen laiminlyödyksi ja joka annettiin NET:lle tiedoksi haastemiehen välityksellä, NET:tä maksamaan velkansa sopimusmääräysten mukaisesti.

31 NET toisti 29.5.1998 päivätyssä, oikeudenkäynnin ulkopuolella antamassaan vastauksessa, joka myös annettiin komissiolle tiedoksi haastemiehen välityksellä, aiemmin tekemänsä toteamukset vaikeuksista saada kansallista tukea sopimuksessa määrätylle hankkeelle, vaikeuksista tuuliturbiinin hankkimisessa sekä Naksoksen kunnanvaltuuston suhtautumisesta asiaan. NET ilmoitti lisäksi komissiolle, että se oli jo pitkään ollut selvitystilassa, pyysi uutta järjestelyä velalleen ja ehdotti, että komissio hyväksyisi, että NET palauttaa 4 000 000 GRD ilman korkoja ja porrastettuina suorituksina.

Asianosaisten vaatimukset

32 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— velvoittaa NET:n korvaamaan komissiolle koko yhteisöltä saamansa rahoituksen ja toteaa, että komission hyväksymä järjestely oli mitätön, koska se oli aikaansaatu vilpillisesti, eli velvoittaa NET:n suorittamaan koko velan pääoman 13 800 000 GRD korkoineen, jotka sopimuksen määräysten mukaan ovat tämän kanteen tiedoksiantamispäivänä 24 382 218 GRD, eli yhteensä 38 182 218 GRD, johon on lisättävä Kreikan lainsäädännön mukaiset lailliset viivästyskorot laskettuna siitä, kun tämä kanne on annettu tiedoksi vastaajalle, siihen saakka, kunnes koko velka on maksettu, tai ainakin EIP:n soveltamaan korkokantaan perustuvat korot tämän kanteen nostamisesta siihen saakka, kunnes NET on maksanut koko velan

— toissijaisesti velvoittaa NET:n maksamaan komissiolle tämän tuomion 28 kohdassa mainittuun järjestelyyn perustuvan summan eli 9 498 551 GRD, lisättynä pääomalle (9 257 051 GRD) maksettavilla koroilla, jotka sopimuksen määräysten perusteella ovat kanteen tiedoksiantamispäivänä 14 643 006 GRD, eli yhteensä 21 141 557 GRD, johon on lisättävä Kreikan

lainsäädännön mukaiset lailliset korot laskettuna siitä, kun tämä kanne on annettu tiedoksi, velan maksamiseen saakka, tai ainakin EIP:n soveltamaan korkokantaan perustuvat korot kanteen nostamisesta siihen saakka, kunnes vastaaja on maksanut koko velan

— velvoittaa kummassakin tapauksessa NET:n korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut, asianajajapalkkiot mukaan luettuina.

33 NET vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää kanteen kokonaisuudessaan

— toissijaisesti velvoittaa sen maksamaan komissiolle 3 986 515 GRD ilman korkoja

— velvoittaa komission korvaamaan NET:n oikeudenkäyntikulut, asianajajapalkkiot mukaan luettuina.

Komission ensisijainen vaatimus

34 Komissio toteaa aluksi, että sopimuksen 8 ja 9 artiklasta, tulkittuina yhdessä sen liitteessä II olevan I luvun 1 kohdan c alakohdan toisen luetelmakohdan kanssa,

seuraa, että sopimuspuolella on vastuu ja riski hankkeen toteuttamisesta kokonaisuudessaan ja ettei tällä ole hankkeen epäonnistuessa oikeutta pitää rahoitusta itsellään, vaikkei se olisikaan vastuussa epäonnistumisesta. Komissio voi ainoastaan sopimuksen 9 artiklan nojalla vaatia jo myönnettyjen tukisummien osittaista palauttamista ja hyväksyä sopimuksen irtisanomiseen asti toteutetut menot.

35 Komission mukaan NET on myöntänyt komission kanssa käymässään kirjeenvaihdossa, että hanke, jolle se oli ottanut vastaan yhteisön tukea, oli epäonnistunut kauan sitten. Näin ollen yhteisöllä on oikeus, purettuaan sopimuksen sen 8 artiklan nojalla ja annettuaan purkamisen tiedoksi NET:lle siinä tarkoitettua menettelyä noudattaen, vaatia, että NET:n on palautettava sille suoritettu ennakko, riippumatta siitä, onko kysymyksessä viimeksi mainitun virhe (asia C-209/90, komissio v. Feilhauer, tuomio 8.4.1992, Kok. 1992, s. I-2613).

36 Komissio ei kiistä sitä, että se oli hyväksynyt NET:n ehdottaman järjestelyn ja sen, että sopimus irtisanottiin sen 9 artiklan nojalla, samoin kuin sen, että yhteisöä kohtaan olevan velan määrä pienennettiin 9 498 551 GRD:aan ottaen huomioon menot, joita NET oli väittänyt itselleen aiheutuneen.

37 Komissio väittää kuitenkin, että se hyväksyi NET:n ehdottaman järjestelyn, koska NET vakuutti, että sillä oli käytettävissään 10 000 000 GRD — mikä oli jäännös sen saamasta 13 800 000 GRD:n ennakkomaksusta —, ja että tämän ehdotuksen hyväksymisen hiljaisena mutta selvänä ja kiistattomana ehtona oli lisäksi se, että mainittu määrä todella maksettiin. Komissio toteaa, että NET:n ehdottama järjestely oli petollinen, koska NET:llä ei ollut missään vaiheessa vakavaa aikomusta maksaa takaisin järjestelyn kohteena olevaa määrää, mikä käy selvästi ilmi sen myöhemmästä toiminnasta, ja vilpillinen, koska NET:llä ei

ollut takaisinmaksuun tarvittavia rahoja, kuten se on myöntänyt ensimmäistä kertaa yhteisöjen tuomioistuimessa. Järjestelyn ainoana tarkoituksena oli pitkittää riitaa ja välttyä näin velvollisuudesta palauttaa rahoitus kokonaisuudessaan. Komissio toteaa, että tämän strategian mukaisesti NET varoi ilmoittamasta komissiolle joutuneensa selvitystilaan.

38 Komissio päättelee näiden seikkojen perusteella, että sen hyväksymä, NET:n ehdottama järjestely sekä yhteisön saatavan määrän alentaminen ovat siviililain 147 §:n nojalla mitättömiä, koska ne on aikaansaatu vilpillisin keinoin. Se vaatii näin ollen yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että NET:lle myönnetty järjestely on mitätön, sekä velvoittamaan viimeksi mainitun palauttamaan koko ennakon eli 13 800 000 GRD sopimuksen määräysten mukaisine korkoineen, johon on lisättävä Kreikan lainsäädännön mukaiset lailliset viivästyskorot.

39 Tämän osalta on muistutettava, että siviililain 147 §:n mukaan se, joka on petoksella saatu tekemään tahdonilmaisu, voi vaatia toimen mitätöimistä.

40 Jotta oikeustoimi voitaisiin mitätöidä tämän säännöksen nojalla, kolmen kumulatiivisen edellytyksen on täytyttävä; näitä ovat petollisten toimien olemassaolo, petosten tekijän tahallisuus ja petollisen toiminnan ja oikeustoimen tekemisen välinen syy-yhteys.

41 Ensimmäisen edellytyksen osalta on aluksi todettava, että petoksen tunnusmerkistön voi täyttää mikä tahansa toiminta, jolla pyritään luomaan virheellinen mielikuva tai vaikutelma todellisuudesta tai vahvistamaan sellaista esittämällä valheellisia tosiseikkoja tosina tai peittämällä tosiseikkoja tai vaikenemalla niistä osittain. Velvollisuus paljastaa tietyt tosiseikat tai antaa sopimuspuolelle tiettyjä

tietoja riippuu sopimuksen tyypistä, sopimuspuolten välisessä suhteessa edellytetystä lojaliteettivelvoitteesta, hyvistä tavoista ja sopimuspuolten keskinäisistä velvoitteista. Tämän osalta on korostettava, että liikealalla sopimuspuolen velvollisuus ilmaista taloudellista tilaa koskevia tietoja on tavallista laajempi erityisesti silloin, kun on kysymys taloudellisesta riskinotosta.

42 Toisen edellytyksen osalta on todettava, että petosten tekijän tahallisuus kuuluu olennaisesti petoksen käsitteeseen. Se muodostuu tekijän vilpillisyydestä eli siitä, että tämä on tiennyt tai ainakin ollut tietoinen toimintansa luonteeseen liittyvästä petollisuudesta, sekä siitä, että tämä on hyväksynyt petoksen seuraukset. Tästä seuraa, että laiminlyönti, vaikka se olisi vakavakin, ei täytä petoksen tunnusmerkistöä.

43 Kolmannen edellytyksen osalta on todettava, että oikeustoimea ei voida mitätöidä ja petoksen tekijä voi vapautua kaikesta vastuusta, jos tämä kykenee osoittamaan, että petos ei ole vaikuttanut petoksen kohteena olleen tahon sopimuksentekotahtoon ja että tämä olisi tehnyt sopimuksen, vaikkei sen tekemiseen olisikaan liittynyt vilpillistä toimintaa.

44 Kaikkien näiden seikkojen valossa on arvioitava, onko NET:n 26.6.1989 ehdottama ja komission 27.3.1990 hyväksymä järjestely mitätöitävä siviililain 147 §:n nojalla.

45 Tämän osalta on todettava, että siviililain 147 §:n soveltamista koskeva ensimmäinen edellytys eli petollisen toimen olemassaolo täyttyy esillä olevassa asiassa, koska NET on antanut valheellisia tietoja niistä summista, jotka olivat sen käytössä sen ehdottaessa kyseistä järjestelyä. NET:n 26.6.1989 päivätystä kirjeestä käy selvästi ilmi, että se oli vakuuttanut komissiolle, että sille hankkeen aloittamista varten toteutettuihin töihin liittyneiden kustannusten tultua vähennetyiksi sen käytettävissä oli 10 000 000 GRD:n suuruinen jäännös ennakkomaksusta. Kuten NET on kuitenkin myöntänyt yhteisöjen tuomioistuimessa, tämä summa ei ollut sen käytettävissä ja se oli hankittava.

46 Myöskään NET:n toiminnan vilpillisyydestä ei ole epäilyksiä. Sen 26.6.1989 komissiolle osoittaman kirjeen sanamuodosta käy ilmi, että sen todetessa, että sillä oli 10 000 000 GRD:n suuruinen jäännös komission suorittamasta ennakkomaksusta, sen tarkoituksena oli nimenomaan saada komissio hyväksymään, että sen velan määrä vähennettiin 10 000 000 GRD:aan.

47 Lisäksi se, että komissio päätti vasta NET:n tämän toteamuksen jälkeen soveltaa sopimuksen 9 artiklaa, vaikka se oli alun perin päättänyt soveltaa 8 artiklaa, osoittaa, että komission tahdonilmaisu, jolla se hyväksyi NET:n ehdottaman järjestelyn, oli tehty kyseisen toteamuksen perusteella. NET ei ole esittänyt komissiolle vastaväitteitä tältä osin.

48 Vaikka kaikki kolme edellytystä täyttyvät esillä olevassa asiassa komission tahdonilmaisun mitätöimiseksi siviililain 147 §:n nojalla, on kuitenkin muistutettava, että siviililain 157 §:n mukaan oikeus vaatia mitätöintiä petoksen perusteella vanhenee kahden vuoden kuluessa oikeustoimesta. Lisäksi saman säännöksen mukaan silloin, kun petos on jatkunut toimen jälkeen, kahden vuoden määräaika alkaa tällaisen tilanteen päättymispäivästä lukien.

49 Esillä olevassa asiassa NET:n petollisella toiminnalla aikaansaatu oikeustoimi tehtiin 27.3.1990. NET vetosi 20.11.1990 ja 11.8.1993 päivätyissä, komissiolle osoitetuissa kirjeissään vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin, joiden vuoksi se ei kyennyt suorittamaan velkaansa komission asettamissa määräajoissa. Tämä on selvä osoitus siitä, ettei NET:llä ollut käytössään 10 000 000 GRD:n suuruista

summaa. Tästä seuraa, että komissio ei voi pätevästi väittää, että NET:n petos olisi jatkunut 11.8.1993 jälkeen, mistä lukien komission viimeistään on katsottava saaneen tiedon tämän yhtiön todellisesta taloudellisesta tilanteesta.

50 Näin ollen komission oikeus vaatia toimen mitätöimistä petoksen vuoksi on vanhentunut viimeistään 11.8.1995. Tästä seuraa, että komissiolla ei sen nostaessa esillä olevan kanteen 20.11.1998 ollut enää oikeutta vaatia sen tahdonilmaisunsa mitätöimistä, jolla se oli hyväksynyt NET:n ehdottaman järjestelyn.

51 Edellä esitetyn perusteella komission ensisijaisesti esittämä vaatimus on hylättävä.

Komission toissijainen vaatimus

52 Komissio vetoaa toissijaisesti siinä tapauksessa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että komissio on pätevästi hyväksynyt NET:n ehdottaman järjestelyn, siihen, että NET:n on palautettava sopimuksen mukainen eli 9 257 051 GRD:n määrä 241 500 GRD:n suuruisine pankkikorkoineen eli yhteensä 9 498 551 GRD, mitä NET oli lisäksi itse ehdottanut.

53 NET väittää ensisijaisesti, että sopimuksen 9 artiklan mukaan komissio voi vaatia suoritettujen ennakkojen palauttamista kokonaan tai osittain vain, jos hankkeella on, siltä osin kuin se on toteutettu, saatu kaupallisesti käyttökelpoisia tuloksia.

54 Tämän osalta on muistutettava, että sopimuksen 9 artiklassa määrätään, että "komissio voi vaatia, että maksettu tuki palautetaan kokonaan tai osittain sopimuksen irtisanomispäivästä lukien laskettavine korkoineen, jos hankkeella on sopimuksen irtisanomiseen mennessä saatu kaupallisesti käyttökelpoisia tuloksia".

55 On totta, ettei tämä sanamuoto ole yksiselitteinen. Kun otetaan kuitenkin huomioon sopimuksen pääasiallinen tavoite eli tuuliturbiinin toteuttaminen ja pystyttäminen eräälle Kreikan saarelle, kyseistä sopimusmääräystä on tulkittava siten, että komissio voi vaatia, että maksettu tuki palautetaan osittain vain, jos hankkeella on sopimuksen irtisanomiseen mennessä saatu kaupallisesti käyttökelpoisia tuloksia. Kaikissa muissa tapauksissa sillä on oikeus vaatia summien palauttamista kokonaisuudessaan.

56 Näin ollen NET:n väitteitä ei voida hyväksyä.

57 NET väittää kuitenkin toissijaisesti, että 11 703 963 GRD:n suuruiset kustannukset, jotka se ilmoitti komissiolle ja jotka tämä hyväksyi päättäessään sopimuksen irtisanomisesta sen 9 artiklan mukaisesti, eivät vastanneet todellista sopimustilannetta vaan sen tekemää veroilmoitusta.

58 NET:n mukaan komission on hyväksyttävä kaikki tuuliturbiinihankkeen toteuttamiseksi aiheutuneet tosiasialliset kustannukset, riippumatta siitä, ovatko Kreikan veroviranomaiset hyväksyneet niitä. NET viittaa tämän osalta

12 830 000 GRD:n suuruisiin ylimääräisiin menoihin ja väittää, että sopimusperusteisten täysin perusteltujen kustannusten määrä on 24 533 963 GRD.

59 On todettava, kuten jo tämän tuomion 50 kohdasta käy ilmi, että 27.3.1990 tehty sopimus, jolla NET ja komissio sopivat, että komissio rajoittaa saatavansa 9 498 551 GRD:aan ja että NET palauttaa komissiolle tämän summan, on pätevä ja sitoo näin ollen osapuolia. Lisäksi tuosta sopimuksesta käy selvästi ilmi, että osapuolet olivat yksimielisiä sekä järjestelystä yleensä että myös NET:n vastattavana olevan velan määrästä.

60 Näissä olosuhteissa NET on velvoitettava maksamaan komissiolle 9 257 051 GRD:n suuruinen summa 241 500 GRD:n suuruisine pankkikorkoineen eli yhteensä 9 498 551 GRD NET:n ja komission välillä 27.3.1990 tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Korot

61 Komissio vaatii yhtäältä, että NET on velvoitettava sopimuksen 9 artiklan mukaisesti suorittamaan viivästyskorkoa tämän saman määräyksen mukaisesti tapahtuneesta sopimuksen irtisanomisesta eli 27.3.1990 lukien koko velan pääomalle soveltaen korkokantaa, jota EIP sovelsi silloin, kun komissio päätti myöntää hankkeelle taloudellista tukea eli 15.7.1985. Toisaalta komissio vaatii, että NET on velvoitettava suorittamaan samoin koko velan pääomalle siviililain 346 §:n mukaista laillista viivästyskorkoa laskettuna siitä, kun kanne on annettu tiedoksi vastaajalle, siihen saakka, kunnes koko velka on maksettu, tai ainakin EIP:n soveltamaan korkokantaan perustuvaa korkoa kanteen nostamisesta siihen saakka, kunnes koko velka on maksettu.

62 NET vastaa tähän, että koska sopimus on irtisanottu sen 9 artiklan nojalla, korkojen maksaminen ei ole perusteltua, koska hanketta ei ollut saatu sellaiseen vaiheeseen, joka olisi ollut kaupallisesti käyttökelpoinen. NET:n mukaan sopimuksen 9 artiklassa määrätään viivästyskoroista vain tarkoin rajoitetun tapauksen osalta eli silloin, kun hanketta on mahdollista hyödyntää kaupallisesti, mistä ei ole kyse esillä olevassa asiassa.

63 Joka tapauksessa NET toteaa, että viivästyskorkoon olisi sovellettava EIP:n soveltamaa korkokantaa; korkojen ei missään tapauksessa tulisi olla Kreikan oikeudessa tarkoitettuja viivästyskorkoja, koska sopimuspuolet eivät olleet sopineet viivästyskoroista.

64 Tämän osalta on muistutettava, että sopimuksen 9 artiklassa määrätään nimenomaisesti, että komissio voi vaatia, että maksettu tuki palautetaan kokonaan tai osittain sopimuksen irtisanomispäivästä lukien laskettavine korkoineen. Lisäksi 9 artiklassa määrätään, että korkokantana on EIP:n sinä päivänä soveltama korko, jona komissio teki päätöksen tuen myöntämisestä kyseistä hanketta varten.

65 On todettava, kuten tämän tuomion 55 kohdasta käy ilmi, että kyseisessä sopimusmääräyksessä koronmaksuvelvollisuus ei liity mahdollisuuteen hyödyntää hanketta kaupallisesti, vaan komission mahdollisuuteen vaatia palautettavaksi vain osa jo suoritetuista ennakoista. Näin ollen ei voida kiistää sitä, että NET:n velkaan on lisättävä sopimuksen 9 artiklan mukainen sopimusperusteinen korko.

66 Komissio vaatii kuitenkin ajanjaksolle, joka lasketaan siitä, kun kanne on annettu tiedoksi vastaajalle, siihen saakka, kunnes koko velka on maksettu, Kreikan lainsäädännön mukaista laillista viivästyskorkoa.

67 Siviililain 346 §:ssä säädetään tämän osalta, että rahavelan velallisen on maksettava laillista korkoa, vaikka kyse ei ole velallisen viivästyksestä, tuomioistuimessa tehdyn erääntynyttä velkaa koskevan vaatimuksen tiedoksiantamisesta lukien.

68 Koska sopimuksen 9 artiklassa ei täsmennetä, onko sopimusperusteista korkoa sovellettava myös oikeudenkäynnin aikana, on tässä tapauksessa sovellettava Kreikan lainsäädännössä mukaista siviililain 346 §:ssä vahvistettua laillista korkokantaa siitä, kun tämä kanne on annettu tiedoksi NET:lle, siihen saakka, kunnes se on maksanut koko velan.

69 Edellä esitettyjen toteamusten perusteella NET on velvoitettava maksamaan komissiolle yhtäältä 9 498 551 GRD:n suuruinen summa, joka perustuu NET:n ja komission 27.3.1990 tekemään sopimukseen, eli 9 257 051 GRD:n suuruinen velan pääoma 241 500 GRD:n suuruisine pankkikorkoineen, ja toisaalta korkoa koko velan pääomalle EIP:n 15.7.1985 soveltamaan korkokantaan ajanjaksolle 27.3.1990—10.12.1998 ja Kreikan lainsäädännössä vahvistettuun lailliseen korkokantaan siitä, kun kanne annettiin tiedoksi NET:lle 11.12.1998, siihen saakka, kunnes se on maksanut koko velan.

Oikeudenkäyntikulut

70 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut NET:n velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja NET on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Nea Energeiaki Technologia EPE -niminen yhtiö velvoitetaan maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle 9 498 551 GRD:n suuruinen summa, joka perustuu Nea Energeiaki Technologia EPE:n ja komission 27.3.1990 tekemään sopimukseen, eli 9 257 051 GRD:n suuruinen velan pääoma 241 500 GRD:n suuruisine pankkikorkoineen, ja toisaalta korkoa koko velan pääomalle Euroopan investointipankin 15.7.1985 soveltamaan korkokantaan ajanjaksolle 27.3.1990—10.12.1998 ja Kreikan lainsäädännössä vahvistettuun lailliseen korkokantaan siitä, kun kanne annettiin tiedoksi NET:lle 11.12.1998, siihen saakka, kunnes se on maksanut koko velan.

2) **Nea Energeiaki Technologia EPE velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Colneric Skouris Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 21 päivänä helmikuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

N. Colneric

toisen jaoston puheenjohtaja